

Snart er der valg, og så skal der forhandles om posterne

LEKTOR SUNE WELLING VOIGT OG
PROFESSOR MSO ROBERT KLEMMENSEN,

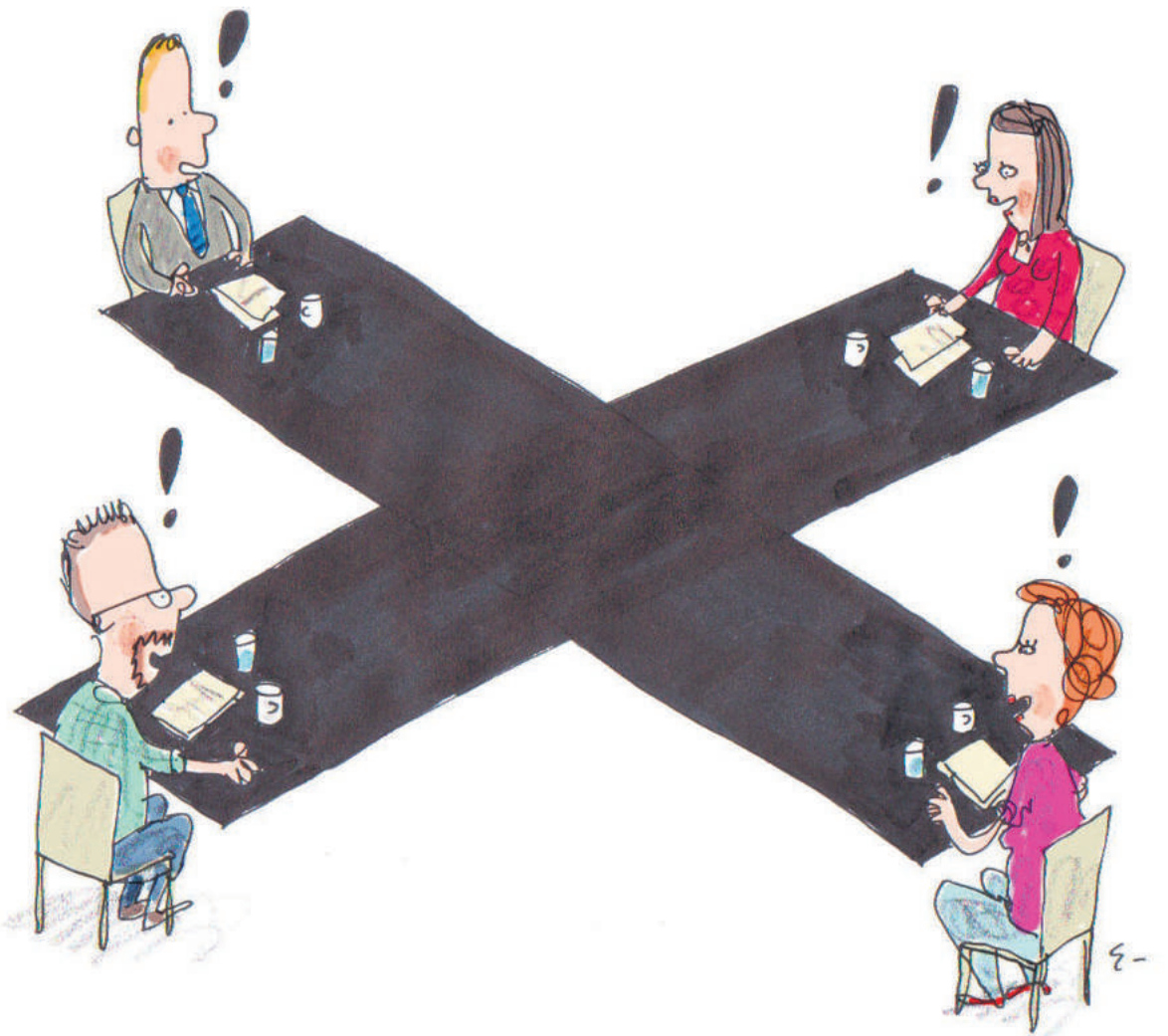
INSTITUT FOR STATSKUNDSKAB,
SYDDANSK UNIVERSITET

Den 21. november skal danskerne til stemmeurnerne for at afgøre, hvem der skal sidde i kommunalbestyrelserne og regionsrådene de næste fire år. Selvom disse lokale og regionale valg ikke får lige så meget opmærksomhed som Folketingsvalg, så er de ikke desto mindre en vigtig del af det danske demokrati. Blandt andet fordi Danmark er en decentraliseret velfærdsstat, hvor særligt det kommunale niveau har ansvaret for en stor del af de mange offentlige ydelser, som borgerne modtager. For den enkelte borgers hverdag kan det derfor være mindst lige så vigtigt, hvem der sidder i byrådet, som hvem der sidder på Christiansborg og i regeringskontorerne.

Mens vælgerne har stor indflydelse på, hvem der vælges ind, så er det kommunalbestyrelserne selv, der forhandler sig frem til fordelingen af de politiske poster, herunder borgmesterposten og formandsposterne for de stående udvalg (samt pladser i nævn og bestyrelser mv.). Denne form for indirekte valg til de centrale poster i det lokalpolitiske system er velkendt, for det minder om det landspolitiske system, hvor regeringen udgår af Folketinget, som man siger. Forhandlingerne om regeringsdannelser får ofte meget opmærksomhed, men det er sjældnere tilfældet for deres kommunale pendanter. De kommer ofte kun i mediernes søgelys, hvis forhandlingerne (også kaldt for konstitueringsprocesserne) falder anderledes ud, end valgresultatet gav anledning til at forvente. Som da Sonja Rasmussen brød med sit parti og blev borgmester i Kerteminde efter 2009-valget, eller da en Socialdemokrat i Nyborg skiftede til Venstre og banevejen for at Kenneth Muhs blev borgmester ved 2013-valget. Men det er særtilfælde. Den typiske konstitueringsproces får ikke megen offentlig bevågenhed, til trods for at det er i disse forhandlinger, at de centrale lokalpolitiske poster fastlægges.

Vi ser nu nærmere på et par centrale træk ved de kommunale konstitueringsprocesser, som kan give læseren lidt indsigt i, hvordan de foregår, og måske en forklaring på hvorfor de nogle gange falder ud, som de gør. For det første er det eneste proceskrav i forhandlingerne, at de afsluttes med en afstemning på det konstituerende møde i den nye kommunalbestyrelse, som skal afholdes imellem den 1. og 15. december i valgåret. Derudover kan parterne fastlægge forhandlingsprocessen efter forgodtbefindende, og derfor kan fordelingen af posterne også

genforhandles i ugerne efter valget. Et af de mere

spektakulære eksempler på dette sås i Lyngby-Taarbæk Kommune efter 2009-valget, hvor borgmesterposten nåede at skifte hænder hele fire gange imellem valgdagen og det konstituerende møde. Sidste gang på selve mødet hvor den siddende Konservative borgmester, Rolf Aagaard-Svendsen, måtte sande at han alligevel ikke fik sin tredje periode som borgmester. At forhandlingerne kan forløbe på denne måde giver nok anledning til undren hos en del, men forklaringen på at det er muligt er, at konstitueringsforhandlingerne er underlagt så få proceskrav.

For det andet tilsiger den konventionelle visdom, at konstitueringerne typisk er præget af bred enighed, hvor de fleste eller alle parter forhandler sig frem til fordelingen af posterne. Dette billede stemmer fint overens med den konsensustradition, som vi bryster os af i Danmark (både i lokalpolitik og i landspolitik), og ligeså med det kommunale udvalgsstyre hvor der ikke er en egentlig regering og opposition, som det kendes fra landspolitikken. Men selvom det er rigtigt, at der ofte er bred enighed bag den endelige konstitueringsaftale, så betyder det ikke nødvendigvis, at alle var med til at beslutte, hvem der skulle have de centrale politiske poster. Nogle af posterne kan godt være blevet fastlagt tidligt i forhandlingerne af et flertal frem for ved enstemmighed, hvilket ser ud til at have været tilfældet i en række kommuner ved det seneste kommunalvalg (en række eksempler gives i antologien omtalt til sidst). I nogle tilfælde kan det blive fastlagt på valgaftenen eller i dagene efter valget. I andre tilfælde kan sporene være blevet lagt tidligere: Måske har man allerede før valget givet håndslag på, hvad man går efter i konstitueringsforhandlingerne. Måske gjorde man det allerede i forbindelse med indgåelsen

af valgforbund, som måske opfattes som rent valgtekniske samarbejder, men som også kan være et tidligt fastlagt samarbejde, der fastholdes i forhandlingerne efter valget. Eller måske har man haft et længere samarbejde, som har fungeret over flere valgperioder.

Når man så alligevel ser en tendens til bred opbakning bag de endelige konstitueringsaftaler, er det fordi, at der kan være gode grunde til at lade nogle af posterne gå til andre, så man kan få lidt flere parter med ombord. Måske har man i kommunen en stærk tradition for at indgå brede flertal. Måske forventer man at skulle tage nogle hårde beslutninger i de kommende år, og derfor foretrækker at ansvaret for beslutningerne fordeles på lidt flere hænder. Det kan også tænkes som en art fremtidig goodwill, hvis det nu skulle gå en dårligt ved det næste valg. Eller måske ønsker man at sikre sig imod, at man mister sit flertal, fordi man rager uklar med en af sine parter. Grundene kan være mange til, at man gerne vil have lidt flere med på vognen. Men det betyder

også, at den brede enighed, som man ofte ser i forbindelse med de endelige konstitueringsaftaler, godt kan snyde. For det var ikke nødvendigvis alle, der var med til at beslutte, hvor skabet skulle stå.

Der er mange andre aspekter af de kommunale konstitueringer, som der ikke er plads til at beskrive her. Men for den interesserede læser, der ønsker at vide mere om emnet, kan der henvises til et kapitel forfattet af undertegnede, Jørgen Elklit og Robert Klemmensen i antologien KV13: Analyser af kommunalvalget 2013, redigeret af Jørgen Elklit, Christian Elmelund-Præstekær samt Ulrik Kjær og udgivet på Syddansk Universitetsforlag i 2017.